

עליהם והשתמשו בהם שנים על שנים.

9. עדה מסלמית.

10. הבדואית היתה קולעת את המחצלת בעמידה, מעבירה את ידה במהירות בין שתי לערב, במסגרת מיוחדת. היו שני סוג מחצלאות. מחצלאות עשויות מגומא חתוך, ופשוטות יותר מגבעולי גומא קשורים, לא חתוכים. את הטובות יותר היו מוכרים והפשוטות שימשו לאוהלים. הגשם לא חדר דרך המחצלאות האלה. לאחר זמן, כאשר התיישנה המחצלת, היו שמים שכבות נוספות.

זכור לי ליל גשם אחד בו מצאנו חברי ואני מחסה באוהל בדואי כזה והיה שם חמים ונעים.

אנחנו השתמשנו בגומא כחבל קשירה. שני קנים ארוכים מחוברים כאשר הניחו עליהם חבילות תבואה, ושני אנשים מתחו, הידקו וקשרו, יצרו חבילה גדולה ונאה דומה לחבילות הקש שאנו משתמשים בהן היום ברפת. הגמל היה נכנס בין שתי חבילות תבואה קשורות, מתרומם ומוליך אותן לגורן. גם סוסים קשרנו בחבלים עשויים גומא. היו חזקים דיים, במיוחד כאשר היה החבל שזור מכמה קנים דקים. הכובע הטרופי שהאנגלים הירבו לחבוש ברחבי האימפריה, חלק ממנו עשוי גומא. סוחר אנגלי היה רוכש בחולה גומא לצורך זה, בתיווכו של האיכר פרידמן ממטולה.

11. היום קרית שמונה.

12. היום קיבוץ הגושרים.

13. על זאת כתוב בתורה: "לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם" דברים י"ד 1.

14. תואר שניתן מטעם השלטון התורכי.

15. ליד משגב-עם, היום מעבר גבול.

16. פירוש השם "החדשה".

17. חירבה-מעין "כפר עזר" שהופך במשך הזמן לכפר בפני עצמו.

18. דיר- כנסיה, שם הכפר ניתן כנראה ע"י הצלבנים.

19. האריסים היו מוחלפים מדי פעם, כדי שלא יגיעו לקביעות במקום. שיטה זו היתה נפוצה בכל ארץ ישראל.

20. יוסי (יוסף) בן יועזר איש צרדה - מן התנאים, חי בזמן בית שני.

21. נהגו בענייני דת לפרטיותם: תפילה בבית הכנסת בשבתות, שמירה על שנת השמיטה ויתר המנהגים, אבל לא בקיצוניות.

22. בראש-פינה, ברחוב העליון, אותו רחוב ישן הידוע כעת, גרו לא-חקלאים, ביניהם גם מובילי הפרדות. בצפת, שהיתה כבר עיר היו יותר מובילי פרדות.

23. "חלקין" תערובת יידיש וערבית, כך קראו לתספורת הזו.

24. השביל הוליך מראש-פינה לצפת ולמירון, הרכיבה היתה קשה למדי וארכה זמן רב. איכרי מטולה לא השתתפו לרוב במצווה זו. מדועו יתכן שמנהג זה לא היה כלול במסורת בה חונכו...